

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เครื่องข่ายครอบครัวร่วมเพาะศีลธรรม โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ วิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน (Mixed Methodology) และประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย (Methodology) ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community – based Research : CBR) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. ขอบเขตการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. ขั้นตอนการดำเนินงาน
8. แผนการดำเนินงาน
9. ความเป็นนวัตกรรม
10. ฐานคิดนวัตกรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเรื่อง เครื่องข่ายครอบครัวร่วมเพาะศีลธรรม เป็นนวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั้งหมด 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษากระบวนการร่วมเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว และ 3) เพื่อศึกษาผลการร่วมเพาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) คือ การวิจัยเชิงปริมาณควบคู่การวิจัยเชิงคุณภาพและประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิทยา (Methodology) ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

(Community – Based Research : CBR) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (กาญจนา แก้วเทพ. 2553 : 49 - 56) ซึ่งมีวิธีวิทยา 7 ขั้นตอน คือ

1. แสวงหาตัวนักวิจัย นั่นคือชาวบ้านสามารถเป็นนักวิจัยได้ ไม่จำกัดเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ฯลฯ

2. การพัฒนาโจทย์วิจัยและพัฒนาโครงการวิจัย คือ การเข้าใจงานวิจัยแบบ (Community – Based Research : CBR) เพื่อเชื่อมโยงปัญหา ประเด็นให้สัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม

3. การออกแบบวิจัย

4. การทำความเข้าใจร่วม

5. การจัดการข้อมูล

ซึ่งในขั้นตอน 3),4),5) นี้ เป็นไปตามวิธีวิทยาของการวิจัยทั่วไป โดย CBR เป็นงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่สร้างความเข้าใจร่วมกันที่มีขอบเขตกว้างขวางได้สิ่งอื่น ๆ มากกว่าได้ข้อมูล

6. การใช้ประโยชน์จากข้อมูลคือนำไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาในพื้นที่ คั้นข้อมูลให้ชุมชน นำไปขยายผลสู่กลุ่มอื่นหรือพื้นที่อื่น เป็นหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเนื้อหาการสร้างกลไกการจัดการของชุมชน เป็นนโยบายท้องถิ่น

7. การถอด สรုပ်บทเรียน ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมของวิธีวิทยา เพราะเป็นการพัฒนาปัญญาวิธีคิดของคน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นครอบครัวที่อาศัย ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีความเชื่อ ศรัทธา ในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จำนวน 30 ครอบครัว โดยแบ่งออกเป็น กลุ่มนักรุกิจ จำนวน 15 ครอบครัว กลุ่มพนักงานเอกชน จำนวน 10 ครอบครัว กลุ่มข้าราชการ จำนวน 5 ครอบครัว เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามวัตถุประสงค์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในเบื้องต้น ผู้วิจัยคัดเลือกและเรียนเชิญกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครอบครัว ณ พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม หมู่บ้านฉัตรเพชร 2 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการเขียนบันทึก (Journal) เพื่อกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ว่ากลุ่มตัวอย่าง

ที่จะเลือกในการวิจัยครั้งนี้ควรมีคุณลักษณะอย่างไร จำนวนเท่าไรและเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรศึกษาในพื้นที่ หลังจากได้สนทนากลุ่ม (Focus Group) ในครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปว่าคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างของครอบครัว เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม ควรจะมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นครอบครัวที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
2. เป็นครอบครัวที่มีความเชื่อ ศรัทธา ในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
3. เป็นครอบครัวที่มีแนวคิดของการมีส่วนร่วมเปิดใจ คิดบวก เสียสละ
4. เป็นครอบครัวที่ตระหนัก ใฝ่ใจ เรื่องของสัมพันธภาพสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น
5. เป็นครอบครัวที่มีใจรักในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ชอบการมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมดในพื้นที่การศึกษาวิชัย เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม ตามคุณลักษณะที่ได้เบื้องต้นและที่มีความพร้อมที่จะร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมในงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 ครอบครัว สมาชิกรวม 35 คน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มนักธุรกิจ จำนวน 7 ครอบครัว
2. กลุ่มพนักงานเอกชน จำนวน 2 ครอบครัว
3. กลุ่มข้าราชการ จำนวน 1 ครอบครัว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม จะเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะให้คนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในวิถีชีวิต ผ่านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเบื้องต้นผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้ แนวทางพุทธธรรมองค์หนึ่ง ซึ่งเรียกว่า อารยวิถี 5 เป็นตัวขับเคลื่อนเครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม โดยศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรมผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัวและศึกษาผลการบ่มเพาะศีลธรรมโดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

3.1 พื้นที่ขับเคลื่อนขบวนการการเรียนรู้ใช้พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น หมายถึง พื้นที่ที่ผู้วิจัยใช้หาข้อมูล ศึกษาสภาพเพื่อให้เห็นภาพรวม

3.2 พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม หมู่บ้านฉัตรเพชร 2 ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งในที่นี้ หมายถึง พื้นที่ที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นส่วนใหญ่

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2556 - เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557 รวม 12 เดือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์และข้อเขียนต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดฐานคิดในการศึกษา

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการเขียนบันทึก (Journal) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยภาคสนาม การลงพื้นที่เริ่มต้นจากการพหุลักษณะห้องถิ่นร่วมกับ ครอบครัวและชุมชนประกอบด้วย

2.1 การประชุมชี้แจง โครงการวิจัย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการร่วมกับ บุคคล ครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างกระบวนการวางแผนการศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน

2.2 การสังเกตการณ์ โดยวิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย และการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการต่าง ๆ

2.3 การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In - depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็น บุคคล ครอบครัว ผู้นำ ผู้รู้ ในพื้นที่

2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาสรุป จัดหมวดหมู่ เปิดประชุมแต่ละเรื่อง และเพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้เตรียมเทคนิคที่ใช้ในกระบวนการและ
 หรือจะปรับเปลี่ยนเทคนิคที่ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริงส่วนการเข้าถึงข้อมูลนั้น
 ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการพร้อมด้วยคณะผู้ช่วยวิจัยในขณะครบครัน ชุมชนในฐานะ
 ผู้ให้ข้อมูลแล้วยังเป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยซึ่งข้อมูลที่ได้จะทำการเขียนบันทึกลงไว้
 ในกระดาษชาร์ท หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการถอดเนื้อหาที่ได้บันทึกไว้เป็นเอกสารทุกครั้ง
 ส่วนเครื่องมือและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้เพิ่มเติม ได้แก่ แผนที่เขตเทศบาล
 นครขอนแก่น กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก โน้ตบุ๊ก
 โทรศัพท์มือถือ

3. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของ
 กลุ่มเป้าหมาย

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการประมวลความรู้จากเอกสาร
 และข้อมูลเชิงคุณภาพ กระบวนการ จัดกิจกรรมและกระบวนการสังเกตการณ์ (Observation)

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1. เครื่องมือเชิงปริมาณ

1.1.1 แบบสอบถาม

1.2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ

1.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

1.2.3 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.2.4 แบบบันทึกการประชุม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ใน
 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยจัดทำคำรายละเอียด
 ต่อไปนี้

1.1 แบบบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการสร้างแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ของ (ไพศาล วรรณคำ. 2552 : 211)

1.1.2 กำหนดประเด็นเนื้อหาและสร้างประเด็นเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่จะศึกษาขึ้นมา โดยครอบคลุมเนื้อหาเรื่องเครือข่ายครอบครัวร่วมเพาะศีลธรรม

1.1.3 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนลักษณะการใช้ภาษา เพื่อแก้ไขปรับปรุง

1.1.4 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ที่ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อความถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) และให้คำแนะนำในการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

1) พระครูอนุกุล ปริญาติการ ดร. ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาภาษา

2) ดร.ประคอง จุลสอน ตำแหน่งครุวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

3) ดร.ปาริชาติ ซาชิโย ตำแหน่งครุวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย

1.1.5 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในบันทึกการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

2. วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงปริมาณ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยจัดทำดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสอบถาม
- 1.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนลักษณะการใช้ภาษา
- 1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) และให้คำแนะนำในการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย
  - 1) พระครูอนุกุล ปริญาติการ คร. ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
  - 2) ดร.ประคอง จุลสอน ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
  - 3) ดร.ปาริชาติ ซาซิว ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินการให้คะแนนเป็นดังนี้

- ให้ค่าเป็น +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้จริง
 ให้ค่าเป็น 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้
 ให้ค่าเป็น -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่ได้วัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้
 ค่า IOC ที่ยอมรับได้ว่าข้อคำถามใดมีความเที่ยงตรงจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
 ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ต้องตัดข้อคำถามนั้นออกไปหรือทำการปรับปรุงข้อคำถามนั้นใหม่ (มนต์ชัย เทียนทอง. 2548 : 208 - 209)

1.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในงานที่การศึกษา
 สนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ทั้งในระหว่างการเก็บข้อมูลและหลังการเก็บข้อมูล โดยการ
 จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) คือ การนำข้อมูลที่ได้ออกมาจำแนกตามประเภท

และจัดกลุ่มข้อมูล จากนั้นจึงทำการหาข้อสรุปและตีความหมายของข้อมูลที่ได้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายผลการศึกษาซึ่งอยู่ในรูปการพรรณนา

1. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลตามกระบวนการต่อไปนี้

- 1.1 นำข้อมูลมาจัดเป็นกลุ่มตามวัตถุประสงค์
- 1.2 นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้สถิติขั้นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินงาน

แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน

1. ศึกษาการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถาม

2. จัดกลุ่มสนทนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) สอบถามแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อตรวจสอบและยืนยันปัญหา

ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว

1. ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

ร่วมกับการบันทึก บูรณาการกับผลการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกระบวนการ

2. หากกระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัวที่เหมาะสม ในรูปแบบของเอกสารและกระบวนการ รวมทั้งในด้านการกิจกรรม ซึ่งนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการบ่มเพาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว

1. ศึกษาผลการบ่มเพาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม บันทึก ช่วงการจัดกิจกรรม

2. หลังจากร่วมกิจกรรม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สันทนาการ และประเมินจากความพึงพอใจ พร้อมทั้งติดตามสอบถามพฤติกรรม

แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	ระยะเวลา	สิ่งที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน	ครอบครัวที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จำนวน 30 ครอบครัว	แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)	เดือนกันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2556	ทราบปัญหา อุปสรรค และหลักการ วิธีการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน
ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรมผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว	ต่อเนื่องจากระยะที่ 1 จำนวน 10 ครอบครัว	การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ร่วมกับการบันทึก	เดือนมกราคม – เมษายน พ.ศ. 2557	ได้กระบวนการ วิธีการ รูปแบบของกิจกรรม ในการบ่มเพาะศีลธรรมที่เหมาะสมสำหรับครอบครัว

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	ระยะเวลา	สิ่งที่ได้รับ
ระยะที่ 3 ศึกษา ผลการบ่มเพาะ ศีลธรรม โดย ผ่านกระบวนการ ระดับครอบครัว	ต่อเนื่องจากระยะ ที่ 2 จำนวน 10 ครอบครัว	รูปแบบการจัด กิจกรรม การสังเกตการณ์ อย่างมีส่วนร่วม ประเมินจากการจัด กิจกรรม ประเมิน ความพึงพอใจ โดย การสัมภาษณ์	เดือน มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2557	ได้ผลการบ่มเพาะ ศีลธรรมและได้ ครอบครัวตัวอย่าง ที่มี มีความสุข สุข ใจ สุขภาพ ที่ได้เข้า ร่วมกิจกรรม

ความเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม เป็นนวัตกรรมทางสังคม ขับเคลื่อนงานผ่านแนวคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการผสมผสานของชุดความรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักพุทธธรรมและเป็นแนวคิดใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่เร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคน สังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาคน สังคมไทยให้มีคุณภาพและเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างความอบอุ่นของครอบครัว ซึ่งส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน และเป็นตัวเชื่อมของคนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดทั้งหลายให้เจริญงอกงามขึ้น ด้วยศีลธรรม อารยวิถี ทั้ง 5 งอกงามด้วยศรัทธา เชื่อมั่นงอกงามด้วยศีล ประพฤติดี งอกงามด้วยสุตะรู้จักเล่าเรียน งอกงามด้วยจาคะ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ งอกงามด้วยปัญญา รู้คิด โดยให้ความสำคัญ คือ การทำงานร่วมกันของกลุ่มคนในระดับครอบครัว เกิดเป็นเครือข่าย ร่วมกันทำกิจกรรมบ่มเพาะศีลธรรม ในกลุ่มครอบครัวเป้าหมายและมีพื้นที่สาธารณะสำหรับจัดกิจกรรมร่วมกัน ในการบ่มเพาะศีลธรรม เสริมสร้างคนดี ผู้สังคม เกิดกลุ่มครอบครัวต้นแบบ

ฐานคิดนวัตกรรม

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม ได้ใช้แนวคิดสำคัญจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ในประเด็น การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม วิฤตคามเสื่อมถอยด้านศีลธรรม คุณธรรม

จริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงเกิดแรงบันดาลใจในการ
ใช้ศีลธรรมนำใจคน ดังนั้น นวัตกรรม เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม จึงมีฐานคิด
ว่า เชื่อมโยงเครือข่ายครอบครัว เสริมสร้างคนดี ผู้สังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY